

AZƏRBAYCANIN MİLLİ HESABLAR SİSTEMİNİN STATİSTİK TƏHLİLİ

H.Cabbarova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Açar sözlər: *milli hesablar sistemi, makroiqtisadi göstəricilər, Ümumi Daxili Məhsul, Ümumi Milli Məhsul, adambaşına düşən Ümumi Daxili Məhsul*

Müasir cəmiyyətdə rəsmi statistika xidməti dövlət idarəetməsinin mühüm vasitələrindən biri kimi çıxış edir və onun fəaliyyəti ölkədə sosial-iqtisadi iqtisadi proseslər haqqında adekvat informasiyanın əldə edilməsinə istiqamətlənir. Son dövrlərdə ölkəmizdə bütün uçot və statistika kompleks dəyişikliyə məruz qalmışdır. Bütün bu qeyd edilənlər birbaşa beynəlxalq müqayisəni həyata keçirməyə imkan verən standartların ölkənin uçot və statistika təcrübəsində tətbiqini zəruri etmişdir. Bu istiqamətdə aparılan ən mühüm və önəmli işlərdən biri makroiqtisadi hesablamalarda geniş tətbiq edilən Milli Hesablar Sisteminin qurulmasıdır.

MHS makro səviyyədə bazar iqtisadiyyatının inkişafını şərh etmək və təhlil etmək üçün müasir informasiya sistemidir. MHS praktiki olaraq bütün ölkələrdə istifadə edilir.

1993-cü ilin Milli Hesablar Sisteminin qəbul edilməsindən keçmiş dövr ərzində dünya ölkələrinin iqtisadiyyatında əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermişdir. Bunlar əsasən istehsal prosesində informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının artan rolu, qeyri-maddi aktiv və xidmətlərin əhəmiyyətinin artması, milli iqtisadi sistemlərin qloballaşması və sosial islahatlarla bağlıdır. Bu dəyişikliklər statistik məlumatların formalaşmasına düzəlişlərin edilməsini, təsnifatlara, nəzəri konsepsiyalara yenidən baxılmasını tələb edir. Bu məqsədlə BMT-nin Statistika Komissiyası, Dünya Bankı, BVF və digər beynəlxalq təşkilatlar 1993-cü ilin Milli Hesablar Sistemini (MHS-93) daha da yeniləşdirərək onun MHS-2008 adlandırılan yeni versiyasını hazırlamışlar.

Milli Hesablar Sisteminin müasir xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, o yalnız bütövlükdə iqtisadiyyatın deyil, həm də onun mühüm struktur bölmələrinin-sahələr və institusional sektorların vəziyyətini və inkişafını səciyyələndirməyə, bu struktur bölmələri arasındakı qarşılıqlı əlaqələri aşkar etməyə imkan verir.

Milli hesablar sistemi-milli hesablar konsepsiyasının nəzəri formallaşdırılması kimi çıxış edən və ölkənin ümumi milli məhsulu və milli gəlirinin istehsalı, bölgüsü və istifadə olunmasını əks etdirən hesablar, cədvəllər və balans cədvəllərinin məntiqi ardıcıl və inteqrasiya olunmuş məcmusundan ibarət olan statistik sistemidir. Milli

hesablar sistemi iqtisadiyyatın makrostatistik modelidir.

Milli hesablar sistemi (MHS) bazar iqtisadiyyatı şəraitində makroiqtisadi prosesləri özündə əks etdirən bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəli olan və 150-dən çox ölkədə tətbiq edilən ikitərəfli göstəricilər sistemidir. Bu sistemin metodoloji əsasları tədiyyə balansının və sahələrarası balansın metodoloji əsasları ilə sıx bağlıdır. MHS makro səviyyədə bazar iqtisadiyyatının inkişafını şərh etmək və təhlil etmək üçün müasir informasiya sistemidir. Bu sistemin göstəriciləri və təsnifatı bazar iqtisadiyyatının strukturunu, onun institutlarını və fəaliyyət mexanizmlərini əks etdirir [1].

Milli hesablar iqtisadiyyat üçün, bütövlükdə mühasibat uçotunun ayrıca müəssisə üçün olan funksiyanı yerinə yetirir. MHS- nə daxil olan müxtəlif göstəricilər konkret vaxt üçün istehsal həcmi ölçməyə və iqtisadiyyatın fəaliyyətini bilavasitə müəyyənləşdirən amilləri aşkarlamağa imkan verir.

Milli hesablar sisteminin işlənməsində və hazırlanmasında bir çox alimlərin əməyi olmuşdur. Dövlət idarəetmə üsullarını dəqiq və ardıcıl şəkildə əsaslandırın alimlərdən biri Con Meynard Keynsi qeyd etmək olar. Keyns hesab edirdi ki, bazar iqtisadiyyatının ilkin tarazlıq vəziyyətə gətirilməsi üçün dövlət tərəfindən tənzimlənməsinə ehtiyac duyulur. Bu məsələlərə dair öz fikirlərini Keyns “Məşğulluğun, faizin və pulun ümumi nəzəriyyəsi” adlı əsərində açıqlamışdır. Həmin sənəddə, alim həmçinin makroiqtisadiyyatın dövlət orqanları tərəfindən təhlili və tənzimlənməsi üçün zəruri olan informasiya sisteminin formalaşdırılmasının bəzi prinsiplərini qeyd etmiş və bununla da gələcək MHS-nin bir sıra mühüm prinsiplərini müəyyən etmişdir. Keyns bu informasiya sistemini qarşılıqlı əlaqədə olan makroiqtisadi göstəricilər (ümumi gəlir, istehlak, investisiyalar və qənaət) sistemi kimi təsvir edirdi.

MHS 70 il bundan əvvəl inkişaf etmiş kapitalist ölkələrində yaranmışdır. Bu sistemin yaranmasına 1929–1933-cü illərdə Böyük iqtisadi depressiyadan sonra dövlət orqanlarının bazar iqtisadiyyatının tənzimlənməsinə dair iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi və qərarların qəbul edilməsi üçün zəruri olan informasiyaya tələbatı təkan vermişdir.

MHS-də əsasən aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur.

-mal (əmtəə)-adətən istehsal xərcini ödəyən qiymətlə bazarda satmaq üçün nəzərdə tutulan maldır.

-xidmətlər-məhsul şəklində təzahür etməyən, lakin müəyyən şəxsi və ictimai tələbatları ödəyən fəaliyyətin nəticəsidir.

-qeyri-bazar xidmətləri-dövlət idarələrinin və ictimai təşkilatların cari istehlakına aid edilən xidmətlər

-transfərlər-gəlirlərin və əmanətlərin yenedən bölgüsü məqsədilə həyata keçirilən gəlirlərin həm pul, həm də natural formada birtərəfli, əvəzsiz verilməsidir (köçürülməsidir) [5].

Milli hesablar sisteminin ən mühüm göstəricilərdən biri Ümumi Daxili Məhsuldur (ÜDM). Ümumi Daxili Məhsul (Gross Domestic Product-GDP)-bir il ərzində iqtisadiyyatda (ölkə daxilində) istehsal olunan bütün mal və xidmətlərin məcmu bazar qiymətidir. ÜDM eyni zamanda iki müxtəlif şeyi ölçür; iqtisadiyyatda hər kəsin ümumi gəlirlərini və iqtisadiyyatda əmtəə və xidmətlərin alınmasına sərf edilən ümumi xərcləri. ÜDM-in eyni zamanda məcmu xərcləri və məcmu gəlirləri ölçə bilməsinin sirri bundadır ki, bu iki kəmiyyət əslində eyni şeyi ifadə edir. Yəni hər bir ölkə üçün məcmu gəlirlər və məcmu xərclər eyni olmalıdır.

Bəs görəsən bu nəyə görə belədir? Ölkə iqtisadiyyatında məcmu gəlirlər və məcmu xərclər eynidir, çünki hər bir sövdələşmənin iki tərəfi var: alıcı və satıcı. Hər bir alıcı tərəfindən xərclənən bir dollar ona əmtəə və xidmət satan satıcı üçün bir dollar gəlir deməkdir [3].

Milli Hesablar Sisteminin daha bir əsas göstərici Ümumi Milli Məhsuldur. Ümumi Milli Məhsul (ÜMM) - həmin ölkəyə məxsus istehsal amillərinin köməkliyi ilə bir il ərzində istehsal olunmuş və son nəticədə istehlak üçün nəzərdə tutulmuş əmtəə və xidmətlərin bazar dəyəridir. Ölkələrin çoxu üçün ÜDM ilə ÜMM göstəriciləri arasında fərq böyük deyil və $\pm 1\%$ hüdudunda dəyişir. ÜDM-dən xarici kapitalın köməkliyi ilə həmin ölkənin ərazisində yaradılmış dəyərlərin məbləğini çıxsaq və həmin ölkə vətəndaşlarına məxsus resurslardan istifadə etməklə xaricdə yaradılmış dəyərlər məbləğini əlavə etsək ÜMM-i alarıq. Tamamilə bağlı iqtisadiyyatda ÜMM həmişə ÜDM-ə bərabərdir. Bəzi xarici ölkələrin

statistikasında bir qədər əvvəlki dövrlərdə makroiqtisadi göstərici kimi Ümumi milli məhsul (ÜMM) göstəricilərindən istifadə olunurdu. Bu göstəricilərin hər ikisi (ÜDM və ÜMM) iqtisadiyyatın maddi istehsal və xidmətlər sahəsində fəaliyyətin nəticələrini əks etdirir. Onların hər ikisi konkret dövr ərzində (ay, rüb, il) ölkədə (iqtisadiyyatda) istehsal edilmiş son məhsulun, xidmətlərin cari (qüvvədə olan) və sabit qiymətlərinin dəyərinin cəmini göstərir [6].

ÜDM-la ÜMM-un fərqi aşağıdakılardan ibarətdir:

1. ÜDM ərazi əlamətləri üzrə hesablanır. Bu göstərici mənsubiyyətindən asılı olmayaraq konkret ölkənin ərazisində yerləşən maddi istehsal sferası və xidmət sferası müəssisələrinin məhsullarının cəmidir

2. ÜMM milli müəssisələrin harda yerləşməsindən (öz ölkəsində və ya onun sərhədlərindən kənarında) asılı olmayaraq milli iqtisadiyyatın hər iki sferasında istehsal olunmuş məhsul və xidmətlərin həcmi dəyərinin cəmidir.

Adətən ÜMM hesablamaq üçün ÜDM göstəricisinin üzərinə aşağıdakıların fərqi əlavə edilir

1. Konkret ölkənin müəssisələri və fiziki şəxsləri tərəfindən xaricdə əldə etdikləri mənfəətlə gəlirin fərqi;

2. Başqa ölkənin investorları və xarici işçilərin bu ölkədə əldə etdikləri mənfəət və gəlirlərin fərqi.

İqtisadi inkişaf səviyyəsinin təhlilində əsas yeri ÜDM-un adambaşına düşən göstəricilər tutur. Ölkələri inkişaf etmişlərə və inkişaf etməkdə olanlara bölən beynəlxalq təsnifatın əsasında bu göstəricilər durur [4].

Cədvəl 1-in məlumatlarına əsasən 2019-cu ilin ilkin məlumatlarına əsasən Azərbaycan Respublikasında ÜDM 81681.0 milyon manat və ya 48047.7 milyon dollar, adambaşına düşən ÜDM isə 8247.0 manat və ya 4851.2 dollar olmuşdur [Azərbaycanın Milli Hesabları Bakı-2019]. 2019-cu ildə 2010-cu illə müqayisədə adambaşına düşən ÜDM nominal ifadədə 73.5 % artmışdır. Cədvəlin məlumatlarından aydın görünür ki, ÜDM dinamik olaraq inkişaf etmişdir. Yalnız 2016-ci ildə global böhranın təsiri altında ÜDM əvvəlki ilə nisbətən 3.1 faiz azalmışdır.

Cədvəl 1

2010-2019-cü illər üzrə Azərbaycan Respublikasında Ümumi Daxili Məhsul və adambaşına düşən Ümumi Daxili Məhsul, manat və dollarla

İllər	Ümumi Daxili Məhsul-cəmi		Adambaşına düşən		1 \$=manat
	milyon manat	milyon dollar	milyon manat	milyon dollar	
2010	42465,0	52909,3	4753,0	5922,0	0.8026
2011	52082,0	65951,6	5752,9	7285,0	0.7897
2012	54743,7	69683,9	5966,1	7594,3	0.7856
2013	58182,0	74164,4	6258,3	7977,4	0.7845
2014	59014,1	75234,7	6268,0	7990,8	0.7844
2015	54380,0	52996,8	5706,6	5561,5	1.0261
2016	60425,2	37862,7	6269,6	3928,6	1.5959
2017	70337,8	40867,9	7226,0	4198,5	1.7211
2018	80092,0	47112,9	8156,2	4797,8	1.7000
2019*	81681,0	48047,7	8247,0	4851,2	1.7000

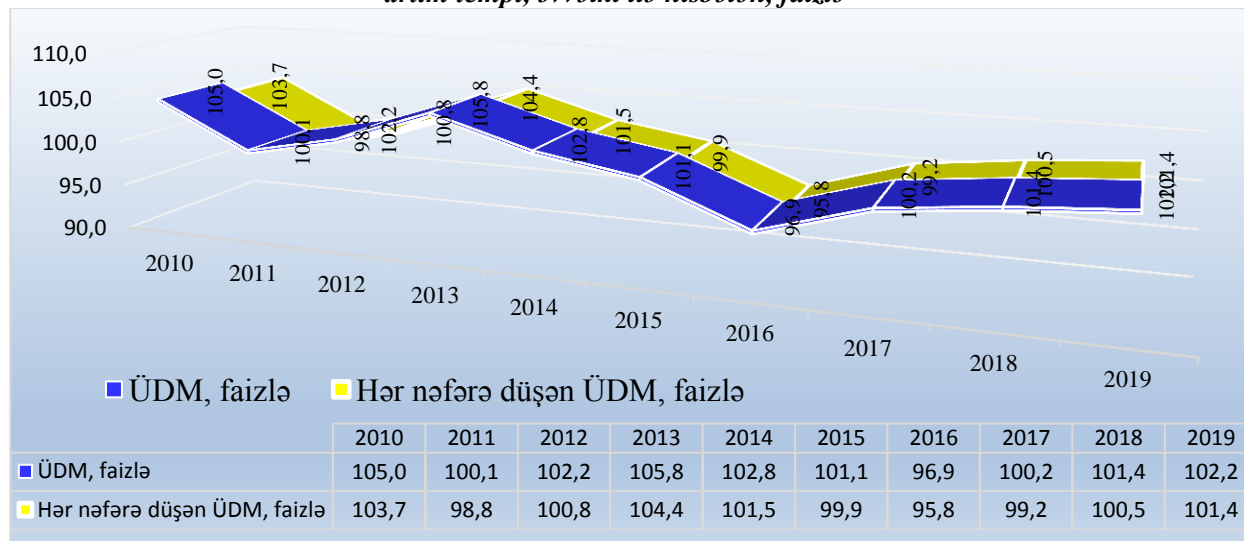
* ilkin məlumat

2019-cu il üzrə Beynəlxalq Valyuta Fondunun 186 ölkənin qiymətləndirilməsində adambaşına düşən Ümumi Daxili Məhsula görə Lüksemburq **113.2 min ABŞ dolları həcmində birinci yerdə durur**. İlk onluqda daha sonra İsveçrə (83.72 min dollar), Norveç (77.97 min dollar), İrlandiya (77.77), Qətər (69.7 min dollar), İslandiya (67.04 min dollar), ABŞ (65.11 min dollar), Sinqapur (64 min dollar), Danimarka (59.8 min dollar) və onuncu yerdə Avstraliya (53.8 min dollar)

durur. Azərbaycan 4689 min dollarla bu siyahıda 102-ci yerdə qərarlaşır. Adambaşına düşən Ümumi Daxili Məhsula görə qonşu ölkələr olan Rusiya 11162 dollarla 61-ci yer, Türkiyə (8957 dollar), 70-ci yer, İran (5506 dollar) 95-ci yer, Ermənistan (4527 dollar) 104-cü yer, Gürcüstan (4289 dollar) 107- ci yerdədir. Siyahıda 186-cı yerdə Cənubi Sudan Respublikasıdır. Bu ölkədə adambaşına düşən ÜDM 275 dollardır [7].

Qrafik 1

Azərbaycan Respublikasında 2010-2019-cü illər üzrə ÜDM və hər nəfərə düşən ÜDM-in artım tempi, əvvəlki ilə nisbətən, faizlə

2020-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkədə 52074,0 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3,9 faiz az ümumi daxili məhsul istehsal olunmuşdur. İqtisadiyyatın qeyri neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 2,4 faiz, neft-qaz sektorunda isə 6,4 faiz azalmışdır. ÜDM istehsalının 34,7 faizi sənaye, 11,4 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7,6 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 7,4 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 6,3 faizi tikinti, 2,0 faizi informasiya və rabitə, 1,3 faizi turistlərin yer-

ləşdirilməsi və ictimai işə sahələrinin, 19,1 faizi digər sahələrin payına düşmüş, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 10,2 faizini təşkil etmişdir. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 5222,5 manata bərabər olmuşdur. [8]

İqtisadiyyatın məhdud sərvətlərdən necə istifadə etdiyini daha yaxşı başa düşmək üçün, iqtisadçılar ÜDM-nin ayrı-ayrı tərkib hissələrini ayrı-ayrılıqda öyrənməyə üstünlük verirlər. Bunu etmək üçün ÜDM (Y ilə işarə edirik) 4 hissəyə

bölünür. İstehlak (C), İntestisiya (I), Dövlət Xərcləri (G) və Xalis İxracat (NX).

$$Y=C+I+G+NX$$

Bu tənlik eynilidir-yəni dəyişənlər elə təyin edilib ki, bu bərabərlik həmişə doğrudur.

Çünki, bu halda, ÜDM-nin hər hansı 4 tərkib hissəsindən xərclənən hər bir dollar ÜDM-yə daxildir, bu dörd dəyişənin cəmi ÜDM-yə bərabər olmalıdır. [3]

Cədvəl 2

2014-2019-cu illər üzrə əsas makroiqtisadi göstəricilər

	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Ümumi daxili məhsul, mlyn man	59014.1	54380.0	60425.2	70337.8	80092.0	81681.0
Əhalinin gəlirləri, mlyn man	39472.2	41744.8	45395.1	49187.9	53688.6	57035.0
Orta aylıq nominal əmək haddi, manat	444.5	466.9	499.8	528.5	544.6	635.1
Dövlət büdcəsinin gəlirləri, mln manat	18400.6	17498.5	17505.3	16516.7	22508.9	24398.5
Ümumi daxili məhsulda faizlə	31.2	32.2	29.0	23.5	28.1	29.87
Dövlət büdcəsinin xərcləri, mlyn manat	18709.0	17784.5	17751.3	17594.5	22731.6	24425.6
Ümumi daxili məhsulda faizlə	31.7	32.7	29.4	25.0	28.4	29.90
Dövlət büdcəsinin kəsiri, mlyn manat	308.4	286.5	245.6	1077.8	222.7	-27.13
Ümumi daxili məhsulda faizlə	0.5	0.5	0.4	1.5	0.3	-0.03
Əsas fondlar (ilin sonuna) mlyn. manat	110677.9	124008.4	169120.3	182788.5	193491.0	8637.9
Kredit qoyuluşları, (ilin sonuna) mln manat	18542.6	21730.4	16444.6	11757.8	13020.3	15297.2

* ilkin məlumat

Cədvəl 2-nin məlumatlarına əsasən ilkin məlumatlara görə 2019-cu ölkədə ÜDM 81681.0 milyon manat, əhalinin gəlirləri 57035,0 orta aylıq nominal əmək haqqı 635.1 manat, dövlət büdcəsinin gəlirləri 24398.5 milyon manat, dövlət büdcəsinin xərcləri 24425.6 milyon manat, dövlət büdcəsinin kəsiri -27.13 milyon manat, əsas fondlar 8637.9 milyon manat, kredit qoyuluşları (ilin sonuna) 15297.2 milyon manat təşkil etmişdir. Ümumi daxili Məhsulda dövlət büdcəsinin gəlirləri 29.87 faiz, dövlət büdcəsinin xərcləri isə 29.90 faiz, dövlət büdcəsinin kəsirləri isə -0.03 faiz olmuşdur [1]. Azərbaycan Respublikasında Ümumi Daxili Məhsulun proqnozunu vermək üçün düzxətli tənlikdən istifadə edək:

$$\bar{y}_t = a_0 + a_1 t$$

Burada $\bar{y}_t$ y-in hamarlaşdırılmış qiymətidir,

a_0 və a_1 – düz xəttin parametrləridir. t – onların sıra nömrəsi, yaxud vaxt dövrüdür. t – nin qiyməti həmişə məlumdur, ona görə $\bar{y}_t$ - ni müəyyən etmək üçün a_0 və a_1 parametrləri tapılmalıdır. Ən kiçik kvadratlar üsulunun şərtlərini təmin edən aşağıdakı normal tənlik sisteminin həlli a_0 və a_1 parametrlərini müəyyən etməyə imkan verir:

$$\begin{aligned} na_0 + a_1 \sum t &= \sum y \\ a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 &= \sum yt \end{aligned}$$

Burada, y – sıranın həqiqi səviyyələridir,

t – vaxtdır,

n – səviyyələrin sayıdır.

Burada

$$a_0 = \sum y/n = 570937.8/9 = 63437.53$$

$$a_1 = \sum yt / \sum t^2 = 220163.6/60 = 3669.3$$

Parametrlərin qiymətlərinin düzxətli tənlikdə yerinə yazmaq və hər bir il üçün y-in hamarlaşdırılmış qiymətlərini alırıq: [2]

$$\bar{y}_t = a_0 + a_1 t = 63437.63 + 3669.3 * t$$

$$\bar{y}_{2011} = 63437.63 + 3669.3(-4) = 48759.96$$

$$\bar{y}_{2012} = 63437.63 + 3669.3(-3) = 52429.35$$

$$\bar{y}_{2013} = 63437.63 + 3669.3(-2) = 56098.75 \text{ və s.}$$

Hesablamanın nəticəsini 3-cü cədvəlin 5 ci sütununda yerinə yazmaq.

Dinamika sıralarının həqiqi səviyyələrinin cəmi nəzəriyyə səviyyələrinin cəminə bərabər olduqda nəzəri hesablamanın düzgün aparıldığını demək olar. Bizim hesablamamızda nəzəri səviyyənin ilə və həqiqi səviyyənin cəminə bərabərdir (570937.8). İndi isə 2020-2023-cü illər üzrə ÜDM nə qədər təşkil edəcəyinə dair hesablamlar aparaq.

$$\bar{y}_{2020} = 63437.63 + 3669.3(5) = 81784.5$$

$$\bar{y}_{2021} = 63437.63 + 3669.3(6) = 85453.89$$

$$\bar{y}_{2022} = 63437.63 + 3669.3(7) = 89123.29$$

$$\bar{y}_{2023} = 63437.63 + 3669.3(8) = 92792.68$$

Cədvəl 3

İllər	ÜDM, milyon manat, y	t	t ²	yt	$\bar{y}_t$
	1	2	3	4	5
2011	52082.0	-4	16	-208328	48759.96
2012	54743.7	-3	9	-164231	52429.35
2013	58182.0	-2	4	-	56098.75
				116364.0	
2014	59014.1	-1	1	-59014.1	59768.14
2015	54380.0	0	0	0	63437.53
2016	60425.2	1	1	60425.2	67106.93
2017	70337.8	2	4	140675.6	70776.32
2018	80092.0	3	9	240276.0	74445.71
2019	81681.0	4	16	326724	78115.11
Yekun	570937.8	0	60	220163.6	570937.80

Beləliklə, bizim hesablamalarımıza görə Azərbaycan Respublikasında Ümumi Daxili Məhsulun 2020-ci ildə 81784.5 milyon manat, 2021-ci ildə 85453.89 milyon manat, 2022-ci ildə 89123.29 milyon manat, 2023-cü ildə 92792.68 milyon manat olacağı gözlənilir.

Nəticə. Müasir MHS-nin mühüm xüsusiyyəti onun ümumi əhatəlilik xarakterdə olmasıdır. Bu o deməkdir ki, MHS-i iqtisadi proseslərin bütün aspektlərinin (istehsal, gəlirlərin bölgüsü və təkrar bölgüsü, istehlak və əmanət, investisiyanın maliyyələşdirilməsi, maliyyə vasitələri ilə əməliyyat, xarici iqtisadi əlaqələr, milli sərvətin formalaşdırılması) qarşılıqlı əlaqədə təsvirini təmin edir. Ümumiləşdirilmiş şəkildə MHS-nə bütün təsərrüfat subyektləri (institusional vahidlər), bütün iqtisadi əməliyyatlar (mal və xidmətlərə, gəlirlər və maliyyə vasitələri ilə), təsərrüfat subyektlərinin bütün aktiv və öhdəlikləri haqqında informasiya daxildir. ÜDM və onun komponentlərinin müqayisəli qiymətlərlə hesablanması, iqtisadiyyatın inkişafının öyrənilməsi və struktur dəyişiklik təhlili üçün zəruridir. Lakin ÜDM iqtisadi rifahın heç də mükəmməl göstəricisi deyil. Adambaşına düşən ÜDM orta statistik vətəndaşın maddi vəziyyətini ifadə etsə də, real heyatda bütün meyarlara eyni zamanda cavab verən orta statistik vətəndaş tapmaq çox çətindir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycanın Milli Hesabları. Bakı:2019
2. Hacıyev S. M “Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi” Bakı:2005
3. M. Qreqori “Ekonomiksin əsasları” Bakı:2014
4. Məmmədov R. “Beynəlxalq statistika” Bakı:1997
5. Yaqubov S., Əliyev Ə. “Sosial-iqtisadi statistika ” Bakı:2014
6. Министерство образования российской федерации российская экономическая академия им. Г.В.Плеханова экономическая теория. Москва:2008
7. [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(nominal\)_per_capita](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(nominal)_per_capita)
8. <https://www.stat.gov.az/>

Statistical analysis of the National Accounts System of Azerbaijan

H.Jabbarova

SUMMARY

Keywords: *System of National Accounts, Macroeconomic Indicators, Gross Domestic Product, Gross National Product, Gross Domestic Product per capita*

The article describes the National Accounts System, which is a modern information system for interpreting and analyzing the development of a market economy, major indicators of makroekonomy- Gross Domestic Product, GDP per capita, the increasing temp of GDP, an average monthly nominal salary? main funds credits, the income and expenses of state budget covering the years 2014-2019.

In addition the theoretical level of GDP for 2020-2023 was calculated with the help of the method of the smallest squares of the dynamics series. The data covers the last ten years in the country

as well as the GDP per capita in the world based on International Monetary Fund's assessment for 2019.

Статистический анализ системы национальных счетов Азербайджана

Х. Джаббарова

РЕЗЮМЕ

Ключевые слова: Система национальных счетов, макроэкономические показатели, валовой внутренний продукт, валовой национальный продукт, валовой внутренний продукт на душу населения

В статье представлена система национальных счетов, современная информационная система для интерпретации и анализа развития рыночной экономики на макроуровне, основные макроэкономические показатели ВВП, темпы роста ВВП, среднемесячная номинальная заработная плата, основные средства, кредиты, доходы государственного бюджета, расходы и др, включая информацию за 2014-2019 год. Кроме того, теоретический уровень ВВП на 2020-2023 годы был рассчитан методом наименьших квадратов динамического ряда. Данные охватывают последние десять лет в стране, а также исходя из оценки Международного валютного фонда за 2019 год, была предоставлена информация о ВВП на душу населения в мире.